

ȘEZĂTOAREA

REVISTĂ DE FOLKLOR

Anul VII No. 9 și 10. — Noembre-December 1902.

MEMBRII ÎNTEMEIETORI AI REVISTEI :

Ioan Adam, Constanța ; I. Atanasiu, inv., Hîntești, Dorohoi ; D. Adămescu, inv., Dimăchoni, Dorohoi ; Preotul T. Bălășel, învățator, Ștefănoști, Vilcea ; I. Bondescu, învățator, Borocoa, jud. Suceava ; G. G. Burghilea, deputat și avocat, Dorohoi ; I. Cosmescu, inv., Buftes, Ilfov ; I. Cosmescu, inv., Buncști, Argeș ; Gh. Cosmovică, institutor, Tg. Neamțului ; V. Costăchescu, inv., Ploșești, Suceava ; T. Daniulescu, inv., Farcășa, Suceava ; I. Dumitrescu, Buhoci, Bacău ; Gustav Duperret, Broșteni, Suceava ; Dr. Toma Dicescu, profesor, Cîmpulung ; Ștef. Floareș, inv., Buhoci, Bacău ; P. Gheorghieasa, inv., Cotîrgăș-Broșteni, Suceava ; Artur Gorocăi ; P. Herescu, inv., Găinești-Mălini, Suceava ; Vasile Hudită, inv., Bogdănești, Suceava ; Serafim Ionescu, institutor, Falticeni, fost revizor școlar ; T. G. Ionescu, inv., Pașcani, Suceava ; Gh. Lupășcu, inv., Vascani, Suceava ; M. Lupescu, Directorul orfelinatului agricol «Ferdinand», Zorleni, Tutova ; Radu Marinescu, inv., Heciă-Lespezi, Suceava ; N. Mateescu, inv., Cîrligi, Neamț ; S. Mihăilescu, inv., Buda-Dolhasca, Suceava ; D. Mindricel, inv., Meroni-de-jos, Vlașca ; I. Morariu, profesor, Buzău ; I. Mrejeriă, inv., Crucea-Broșteni, Suceava ; I. T. Popovici, inv., Basia, Iași ; I. Postulachi, inv., Rădeni, Fotoșani ; Rădulescu-Codin, inv., Priboeni, Muscel ; G. Rigo, Turcenii-de-sus, Gorj ; Dem. D. Stoenescu, Craiova ; Dobro Ștefănescu, inv., Urziceni, Ialomița ; N. Stoleriu, inv., Zorleni, Tutova ; Gr. Tabacariu, Fîntinele, Bacău ; I. Teodorescu, inv., Broșteni, Suceava ; I-ra Maria Todirescu, inv., Dolhasca, Suceava ; Gh. Teodorescu-Kirileanu, licențiat în drept, profesor, Iași ; N. Teodorescu, inv., jud. Tulcea ; Simion Teodorescu-Kirileanu, inv., Zorleni, Tutova ; C. Teodorescu, institutor, Roman ; D. Teodorescu, normalist, Roman ; N. Trașin, inv., Băltătești, Neamț ; Șt. Șt. Tușescu, publicist, Calafat ; Hristian N. Țapu, profesor la liceul «Unirea», Focșani ; A. Vasiliu, inv., Tătăruși, Suceava ; N. Vasiliu, inv., Pașcani, Suceava ; I. Voinea, inv., Meroni-de-sus, Vlașca ; Iuliu A. Zanne, București ; Paul Zarișopol.

FALTICENI

TIPOGRAFIA M. SAIDMAN

1902

Abonamentul: 3 lei pe an; 4 lei pentru străinătate.

A se adresa ori ce corespondența și abonamentele, D-lui Artur Gorovei, în Folticeni.

CUPRINSUL:

O prefață publicată de G. T. Kirileanu	M. Eminescu
Dosarul lui Ion Creangă	Gh. Ienăchescu
Barbatul prost (poveste)	C. Teodorescu
Legende și tradiții :	
Plăcintele lui Sf. Gheorghe	M. Lupescu
Lacomul mai mult păgubește	M. Lupescu
Povestea femeilor răle și mazace	L. Mrejeriu
De ce e păcat să omori un ariciu	H. Țapu
Tradiții locale :	
Vasile cel mare	S. T. Kirileanu
Cîntecele lui Vasile cel mare	S. T. Kirileanu
Notițe :	
Din Mihul	N. Istrati
Serbători păgînești	D. Voniga
Zicători	Gh. Rudeanu
O nouă ediție a scrierilor lui Creangă	Gh. T. Kirileanu
Descintece :	
De beșica cea rea, de supus, de lungoare, pentru deochiatul vacilor, de deochiū	I. Dim. Durău
De desfăcut	Hristian Țapu
Note bibliografice.	

SEZĂTOAREA

Anul VII. Folticenî, Noembre-December 1902. No. 9 și 10.

O prefață

În broșura *Literatură populară sau Palavre și Anecdote* de E. Baican (București, 1882), Eminescu a publicat o prefață. Această broșură e alit de rară, și bibliotecile noastre publice sînt așa de prost organizate, în cît oamenii cari și-au pus tot interesul să poată cunoaște această prefață, nu au izbutit ¹⁾.

Reproducînd prefața lui Eminescu, credem că aducem un serviciu cercetătorilor.

„Nu e popor care să fi intrat în contact cu Românul, fără ca acesta să-și bată joc de el. Sînt nenumărate anecdotele populare în care se iaă peste picior Grecii, Evreii, Nemții, Ungurii, Polonii, Muscalii; asupra Țiganilor există o întreagă epopee populară în versuri lapidare, cum și-au făcut biserică, ce predică le-a ținut părintele Porgație și popa Mătrăgună, cel de viață bună. Crezul și cele zece porunci s'au restălmăcit de cătră Român și s'au potrivit neamului; despre Bulgari există asemenea o lungă povestire a lui Hagi Ivat craiul, care a vrut să ia Țarigradul înarmat c'un praz; despre Serbi asemenea, c'un cuvînt despre toți.

Un obiect predilect al ironiei populare e popa și călugărul. Mulțimea cea mare de călugări și lipsa de cultură a clerului laic și monastic vor fi fost în mare parte cauza acestei ironii.

Din această limbă puțin cultivată a literaturii populare, d. Baican ne trimete cîte-va probe, care de sigur vor interesa.

Între mulțimea de tipuri, Românul însuși apare isteț și batjocoritor, personificat ici în Pepelea, colo în Păcală.

Cronicele noastre, descrierea lui Matei-Basarab, făcută de diaconul Paul din Aleppo, scriitorii poloni mărturisesc că la mesele Domnilor Basarabi și Mușatinii se cînta și se glumea mult. Ast-fel bunăoară cîntecul desgropat :

1). D-l Ilarie Chendi în prefața volumului I din *Opere Complete* de Eminescu, editat de Institutul *Minerva* din București.

Această prefață a lui Eminescu este publicată în *zurnalul* „Țigăruț” din 4 oct. 1881

— 129 —

În *zurnalul* „Țigăruț” din 6 Febr. 1882 anecdota de E. Baican iată la id. num. o notă bibliografică despre apariția broșurii I de Palavre și Anecdote.

In prefața lui Eminescu din 1881: „Pepelea și popa cu barbă roșie (povești) de E. Baican.”
„19. 10. 1882: cum a înalt fecut pe dracu”
„Căci este povestea de pasciok și isbava”

«Ștefan, Ștefan Domn cel mare,
«Seamăn în lume nu are

se cînta *unisono* de către toți mesenii. Bufonii își făceau mendrele, zicîndu-î lui Vodă „măi vere“; curțile domnești erau pline de cimpoiași, ospetele țineaŭ cite două-spre-zece ceasuri în șir și'n această viață, pentru care Miron Vodă Barnoschi zice că „e dulce Domnia la Moldova“, răsuna numai din cînd în cînd buciuumul răsboinic chemînd Vrancea și Cîmpulungul, Soroca și Tigheciul, Țara de sus și Țara de jos sub cei doi Vornici, ce comandaŭ aripele, împotriva dușmanului. Pe cai, cărora le ziceaŭ :

Așterne-te drumului
Ca și earba cîmpului
La suflarea vîntului.

În țară s'arunca, o adevărată vijelie, spre margine și vai de neamul ce-î încăpea pe mină.

Ceea ce presupunem este însă, că în vremea unora dintre dinastii romîni cată să fi existat o epocă literară, ale cărei rămășițe fragmentare se mai găsesc astă-zî și cari pe zi ce merge se impuținează.

Anecdotele aŭ îndealmintrelea proprietatea de a se schimba cu timpul și de a se adapta actualității; multe pot fi de tot moderne.

Bogăția consonantică și vocalică a limbei îi dă înlesnire Romînului de a imita cu ușurință pronunția altor popoare, pe cînd celelalte cu greŭ deprind fonologia limbei noastre.

Reproducînd aceste anecdote, nădăjduim că autorul lor își va continua lucrarea, în care arată talent și se va sili să desgroape mai tirziu povestile lui Pepelea, cari sint fără contestare mai vechi de cît aceste ce scăpară din contactul cu străinii“.

publicată aici de G. T. Kirileanu.

M. Eminescu

Dosarul lui Ion Creangă

Admiratori ai marelui povestitor Ion Creangă, sintem hotărîți a publica în „Șezătoarea“ tot ce se atinge de el. — Data asta reproducem un document important. Este o scrisoare pe care iconomul Gh. Ienăchescu a publicat-o în ziarul *Evenimentul* din Iași, ca răspuns D-lui A. D. Xenopol care, precum se știe, a luat inițiativa ridicărei unui monument lui Creangă, în Iași.

Nu facem nici un comentariu asupra acestei scrisori, rămânînd ca cetitorii să-și dea singurî părerea.

„Fiind că onor. D. Alexandru Xenopol mi-a dat voie să răspund

la cele ce s'a zis la adresa mea prin jurnalul Evenimentul, în urma scrisoarei ce am adresat personal și confidențial d-lui Xenopol, motivat de invitarea ce mi-a făcut domnia-sa ca să fac parte din un comitet instituit în scop de a aduna mijloace, din care să se ridice un *bust lui Ion Creangă*. despre care a zis prin scrisoarea mea :

Cunosc prea mult și pe Ion Creangă și ce a scris și cum a scris, — și tocmai de asta nu mă pot preta la așa ceva.

Comitetul, — îmi spuse d. Xenopol că a găsit cu cale să publice scrisoarea și apoi s'o însoțească de aspre muștrări ca :

Cum se poate ca eu să caut a înjosi și chiar să întunec memoria unui scriitor popular ca Ion Creangă, când cei mai luminați bărbați recunosc meritele literare ale lui Ion Creangă ; și ca : dacă mi-a greșit ceva să-l ert. — Apoi verbal îmi spune D. Xenopol că eu, prin cuvintele : *nu mă pot preta la așa ceva*, insult lumea care a luat o inițiativă, arătând-o că ar umbla după niscaiva foloase. — Asupra punctului întâi răspund că :

Lumea nu știe ca mine despre caetul manu-scris cu povești, pe care Ion Creangă l'a luat de la un bătrîn Costache Bută și pe care nu i l'a dat bătrînului nici în ziua de astăzi.

Nu știe că Ion Creangă trăia cu o oare care Tinca Vartic ce era de o deșteptăciune foarte cu mult superioară lui Ion Creangă. Aceasta știa povești și anecdote și cite și mai câte. Așa în cît, cînd venea să-mi citească cite ceva, eu îi ziceam : măi ! asta ai auzit'o de la Tinca ; el răspundea : ei, n'am mai auzit-o de la Tinca, dar i-am celit-o și ei și mi-a aprobat-o. Apoi așa făcea Schiller marele scriitor german — mi-a spus Eminescu, că ori ce scriea nu da la tipar pînă nu cetea bucătarului lui ; și dacă bucătărița ridea cu lacrimi ori plîngea de cele ce auzea, Schiller înțelegea că lucrarea e savantă.

Eu, Constantin Gregorescu președintele primei case de economie, Vasile Receanu, B. Conta, venea și ne toca capul Ion Creangă cu cele ce urzea ori copia ci 'i îndreptam îi indicam îi ajutam fără a avea pretenții ; așa că pînă să ducea el să cetească în Junime, era sucite și resucite de noi smeriții, tot ce se vede scris de Ion Creangă.

Asupra punctului al doilea că eu așa avea vr'un ranchiun pe Ion Creangă, întreb : de cînd a murit incoace ? fiind că eu, după rugămintea lui Zachei Creangă care știa că alt prieten mai bun frate său nu are, a alergat la mine și m'a rugat să port grija îngropării lui Ion Creangă :

Ba, nu, zic : odată am avut cu el ceartă din cauză că fiind

doisprezece ani în concediu pentru că suferea de o boală rea, era era suplinît la școală și nu dădea suplinitorului de cit cinci-zeci de lei pe lună. Rugat fiind de suplinitorul lui, i-am zis : e păcat să nu-î dai macar șapte-zeci lei. Și tu să rămii cu două sute, — atunci, da ni-am certat. Dar s'a întimplat să vie Eminescu și după ce am trimis să cumpere ceva de gustat, neam împacat. Astă gustare a ținut cam vr'o nouă oare, — și cite vr'o zece lei cheltueală, — pe fie care dintre noi.

Dacă pentru niște asemenea, trebuie a se ridica Busturi ori Statui, e altă vorbă. Asupra punctului al treilea că eă aș fi insultat comitetul prin cuvintele : *nu mă pot preta la așa ceva*, zic : am auzit că s'aū scos 300 de liste de subscripție și că aū a se trimete nu numai prin România proprie, ci și prin Basarabia, Bucovina, Transilvania, Macedonia etc. și dacă fie care listă ar stringe — fe-rească D-zeu cite una sută lei, ar face trei-zeci de miî de lei — cu care s'ar face, Ce? Mai intliū nu știu ce s'a făcut cu cele două-sprezece miî de lei, pe care căpitanul C. Creangă fiul, i-a dat D-lui Xenopol pentru tipărirea ineditelor lui Ion Creangă despre care ineditate, Gruber susținea din răspuseri că a rămas, berechet ! eū însă le-am spus din capul locului că n'aū rămas nici două rinduri. Tot ce este, sunt cele tipărite în convorbiri literare. Acestea, D. Vasile Morțun cu permisiunea lui Ion Creangă s'a apucat să le scoată în broșuri. A tipărit șapte coale și atunci a murit și Ion Creangă. Aceste șapte coale tipărite în una mie exemplare le-a cumpărat D: Xenopol dînd pe ele șapte sute de lei la D. Eugene Alexandrescu în casă. Pe lingă aceste șapte coale a mai rămas în convorbiri material încă de vr'o trei coale. Acesta l'a tipărit iarăși în coale D. Xenopol. În fine șapte sute lei pe șapte coale tipărite de D. Morțun și cu trei sute tipărite de D. Xenopol fac una mie lei; mai punînd apoi două sute de lei broșatul fac 1200 așa că 10,800 nu știu ce s'a făcut — osebit că broșurile s'aū vindut cu cite un leū, — care fac încă 1000 de lei Dacă macar din aceștia s'ar fi făcut un grilaj la mormîntul lui Ion Creangă, tot ar fi fost ceva.

S'a sbătut căpitanul Creangă să scoată îndărăt banii dați, dar în zădar. I s'a răspuns prin mine de către D. Grigore Alexandrescu — care împreună cu Gruber reposat și cu D. Xenopol alcătueau un comitet, — că a apucat căpitanul a scăpa căciula pe baltă, și-î bună scăpată.

Iconom Gh. Ienăchescu, Amic intim și sincer a lui Ion Creangă încă din fragedă vrîstă și pînă la punerea lui în mormînt, și smerit

rugătoriu către D-zeu pentru sanatatea și ertarea păcatelor domnului Alexandru Xenopol“.

Jasi, 4 Mart 1902.

In ziarul „Evenimentul“ din 7 Mart 1902 se publica răspunsul lui A. D. Xenopol cu toate cheltuielile ce s-au făcut în editarea scrierilor lui J. Creanga în cele 2 volume tipărite la Jasi, cont sumă de 100 lei - nul J. Creanga.

Barbatul Prost

(POVESTE)

A fost o dată, tare de mult, cind lumea nu era așa hitră ca acuma, cind un copil de trei ani te vinde'n două parale. Atunci gisca era mai cuminte de cit oul, iar nu ca azi, cind oul s-o ales mai cuminte ca găina. — Se zice că, pe vremile acelea, era un om ș-o femeie, cari nu de mult să gospodărise împreună. Oamenii noștri o duceaū cum o duceaū, cind mai bine, cind mai rău; cind mai în nevoe, cind mai în belșug, cum dă D-zeū. De altfel erau gospodari, aveaū la casa lor mai tot ce trebuie unui om pentru a trăi bine și a nu duce lipsă: boi la jug, vacă, oițe, popușoi în coșeriū, faină'n hambar, mascur lăet în pod și altele, ca la orî-ce gospodărie.

De cit un lucru era mai rău: Pe cit femeia era de vrednică și de înțeleaptă, pe atit barbatul era de prost, și încă ce prost, prost în dungă, nu să gindești altfel.

Făcea el multe prostii, dar femeia tot o tăcut; pină 'ntr'o vreme cind o răsghit-o și n-o mai putut tăcea.

Intr'o zi, cind bărbatul să gătea să se ducă la pădure după lemne, femeia-î zise:

— Mai barbate, tu, de cite ori te duci la pădure, nu mai cauți să vii odată c'un car de lemne încarcat, cum fac toți oamenii; ci totdeauna imbli și bați boii pe spinare o zi întreagă degiaba și aduci de-abe cit ai pune pe-un foc. Eū om ca tine n'am mai văzut.

— Ei, măi femeie, dacă nu-ți place, n'ai de cit să te duci tu, să vedem ce ispravă mare-î face, zise el minios.

— Așa! Da-î ședea și tu acasă să faci trebile mele?

— D-apoi ce chitești că nu?

— Bine, iacă mă duc. Tu pină-n sară ce-oiū veni eū, să cați să faci malaî, să clătești cămeșile la baltă, să scalzi copilu și să dai cloșca afară.

Cum zise, femeia ese afară, înjugă boii la car și porni la pădure.

Indată ce-o văzū eșită pe poartă, omul nostru se apucă de treabă, să facă ce-î zisese. — Face focul în cuptior, plămădește malaiul

în covată ș-o pune pe vatră dinaintea focului, ca să dospească. Apoi ia cămeșile și se duce la baltă, care era cam dipărțișor, să le clătiască.

După ce ajunge acolo, își aduce aminte c-o uitat ușa la casă deschisă, când o plecat. — Lasă cămeșile pe malul apei, în paza D-lui, și tiva 'napoi să 'nchidă ușa, ca să nu intre cini și să mî-nince malaiul din covată. Când colo însă, în covată tufă și malaiul nicăiri. — Cini intrasă în casă, mîncasă tot din covată ș-acum stau tolăniți prin ogradă, care-n cotro la umbră, și să lingeau pe bot a lene.

— Ehe! șarle spurcate ce sînteți, v'ați apucat și mî-ați făcut pozna și mî-ați mîncat malaiul? Da las că vă fac eū pe fel, zise el inchizind ușa la casă. Na, de-acum mai intrați și mai mîncăți malai dacă puteți! Și fuga la baltă, la cămeși.

Cînd colo, altă pozna mai mare: cămeșile nicăeri. I le furase.

— Măi! da anapoda am pățit-o! Malaiul nicăeri, cămeșile nicăeri, știu că are să mă snopiască femeea disară, cînd a veni acasă. Să-î zic ceva, nu pot, că azi eū is femeie și ea bărbat. Ia mai bine să mă duc răpede să fac măcar celelalte trebî, zise el și se 'ntoarse acasă.

S'apucă să scalde copilul. Cum era apă ferbiute într'o oală la foc, o toarnă'n albie și cercînd-o c-un băț, zise: — Îi nuna bună de caldă.

Ia băetul din leagăn, îl disfașă și-l viră-n apă. Cum apa era clocotită, vă puteți inchipui cum s-o scaldat bietul copilăș. S-o sgrîcit o dată tare, ș-apoi s-o întins, ș-așa o rămas mort. După ce l-o spălat, l-o scos din apă, l-o înfășat și l-o pus pe cuptior la căldură, ca să doarmă mai bine. Apoi aducîndu-și aminte de cloșcă, o dă afară. Și cînd s-o aducă în casă, ad-o dacă poți. Hici încoace, hici în colo, cloșca nu vrea să se ducă pe ouă. Atunci el ia un băț și svrr! lovește cloșca ș-o omoară. Văzînd el una ca asta și ca să nu să răcească ouăle, să pune singur în locul cloștei pe ouă. Sara, cînd vine nevasta de la pădure aducînd cogemite car de lemne, strigă de afară:

— Măi barbate, ești acasă?

— Clonc, clonc! răspunde el de sub pat, de pe ouă.

— Ia hai de vezi lemnele mai răpede!

— Clonc, Clonc!

După ce dejugă boii și-î dă în ocol, văzînd că barbatul nu iese, se duce în casă. Cînd intră, nu crede ochilor ce vede: găsăște pe bărbatul său șazînd pe ouă și cloncînd.

— Bati-te-ar D-zău și te ar lua dracul, ticălosule, blăstămatule, d-apoi aceste zile ai ajuns, să stai pe ouă?

Ptiu! ucigă-te crucea! Scoală, că-ți dau cu ceva'n cap; da pentru ce stai acolo?

— Ia tacî femeie, cum să mă scol, că să răcesc ouăle!

— Da unde-î cloșca, nătărăule?

— Ei, da gîndești c-o vrut să vie-n casă, cloanca naibeii? M-am și năcăjit cū într'o părere, da unde-o fost chip. La urma urmei, l-am tras și cū o aliluia din fugă peste cap c-un băț, de nu i-a trebui să clociască cît a fi ș-a trăi. S-apoi ca să nu să răciască ouăle și să se strice, m'am pus eū pe ele.

— Piei de-acolo, cît te vād! Nu cumva de-acum ți-a mai veni în gînd să clocești ouă, după alte păcate? — Da cu malaiu ce-ai făcut, unde-î, c-aș minca o bucățică, că-s ruptă de foame?

— Malaiul?! Da nu l-o mîncat șarlele de cîni?

— Cum așa?

— Ia bine. După ce-am făcut focul în cuptîor, l-am plămădit în covată și l-am pus pe vatră să se dospîască. Apoi m-am dus cū cămeșile la baltă. Cînd colo, mî-am adus aminte c-am lasat ușa la casă deschisă. Las cămeșile pe mal și vin înapoi să'nchid ușa. Caut în covată, îe malaiu dacă ai de unde.

— Sghihui-te-ar năpădăicile 99 de ani, prostule, da cămeșile unde-s?

— Ei, unde să fie, parcă eū știū? Cînd m-am întors înapoi la baltă, socoli c'am mai găsit vr-o cameșă?

— Da băetu unde-î, l-ai scaldat?

— D-apoi firește. L-am scaldat mititelu și l-am pus la căldură pe cuptîor și doară de-atuncea n-o mai plîns nici liac, cum știu eū că plînge, cînd ești tu acasă.

Cînd cată femeea pe cuptîor, băetu mort

— Trosnitu-te-ar Sfîntul Ilie și te-ar fi mîncat ciurma și holera, să nu mai fi ajuns să mă îei pe mine, mangositule, d-apoi aeste-a-treabile și isprăvile tale de azi, zise femeea bocîndu-se, de sărea cămeșa de pe dînsa.

Băetu mi l-ai omorit, cămeșile mi le-ai prăpădit, malaiu l-ai lăsat de l-au mîncat cîni, cloșca ai ucis-o.

Ei, da amu, toate ca toate, zise ea după ce s-o mai ogoet de plîns, da băetu cu ce să-l îngropăm, că știî că în casă n-avem para chioară? Du-te, ticălosule, și-ți viră capu la popa și îe parale, să avem cu ce purta rînduiala înmormintării!

— Iaca mă duc. — Și cum zice, iese și se duce la popa, își viră capu'n poartă și stă acolo.

Ciniî popii, cum îl zăpsiră, din toate părțile, hara, hara! cînd de cînd să-l înșfece. Aude popa, sare și cînd colo, ce să vadă? Un om cu capu virit între lețurile porții.

— Da ce faci acoloa, măi creștine, cine te-o pus să-ți viri capu-n poartă la mine? zise popa mirat, alungînd ciniî c-o dirjea.

— Ia pîrdalnica de femee a mea m-o minat, cinstite părinte, nu vă fie cu banat.

— Scoate, omule, capu de-colo și du-te acasă și nu se potrive femeei la toate, că ea te-a mina minii, poimîni să te dai cu capu'ntr'o știoalună, orî să-î aduci spumă de mare, zise popa, care nu știa cum fusese vorba.

Omul se duse acasă.

— Ei, ai adus parale!

— Ce parale, femee?!

— Da nu ț-am zis să te duci la popa s-aduci parale?

— Ba nici cum. Tu mî-ai zis să-mi vir capu'n poartă și așa am și făcut. Ba încă, cînd colo, altă dandana: era să mă minince ciniî, dacă nu mă scotea popa.

— Osîndi-te-ar D-zeu să te osîndiască, cum mă osîndești tu pe mine. Da eû ț-am zis să-ți viri capu la popa, adecă să îei parale pe coasă, pe prășit, orî pe altecele, da nu să-ți viri capu-n poartă. Pleacă'napoî, cit te vîd!

Cu chiu, cu vai în sfîrșit s-o dus el ș-o adus parale.

Femeea, după ce gătește de-ale mîncării pentru prasnîc, îl lasă acasă să eie sama de bucate, să fiarbă și să nu dee în foc și-î spune să pue în ele pitrinjâl, mararî și chiperî; iar ea se duce să cumpere cheltueli pentru îngropare.

După ce să duce ea, el chemă pe cei trei ciniî ai săi: Chiper, Marar și Petrinjâl, li tae cite-un picior și pune în bucate.

Vine femeea de la lîrg, pregătește toate, mînincă praznicul și duc copilul la biserică; iar el mai rămîne în urmă, spre a mai dîretica cite ceva; dă, ca după praznic.

Femeea, cînd iese pe poartă, zice: — Omule, dacă-î veni și tu la biserică, cată și trage ușa ceea de la casă după tine.

El nici una, nici două, ia ușa-n spate și vine după ei. Cînd să uită femeea-n urmă, numa ce vede pe bietul barbatu-su cu ușa-n spate.

— Da bine, omule, nebun ești de umbli cu ușa-n spate? Du-

te-napoi și pune ușa la loc, că eu Ț-am zis s-o tragi după tine, a-decă s-o închizi, da nu s-o tirii după tine.

După ce s-o întors de la biserică, femeea chîamă ciniî, să le dee rămășițele praznicului. Cînd colo, ce să vadă? Ciniî fără cîte-un picior.

— Măi barbate, da ce-o pățit ciniî iștia de-s cu picioarele tăete?

— Ce să pățască? nimica. N-ai zis tu să pun în bucate marar, pîtrinjal și chiper? Am făcut așa cum mi-ai spus.

— S-o mintuit, cu tine nu-î de trăit. Am să-mi ieș lumea-n cap ș-am să mă duc, să mă tot duc, încotro oîu vedea și eî cu ochii, numai de tine să nu mai aud.

S-o dus biata femece și dusă-î și-n ziua de azi, dacă cumva nu s-a fi întors înapoi.

(Auzită de la mama mea)

C. Teodorescu

Institutor, Roman.

***

LEGENDE ȘI TRADIȚII

Plăcintele lui Sf. Gheorghe.

De mult, hăt de mult, pe cînd bunica mamei era copilă mică, în orașclul Neamț trăia o femece văduvă, care avea ca avere cîte-va coji de vaci, niște oițe și un băețel slab și el de sufla vîntul prin el.

Să disprimăvărase; femeea trimete pe băeț cu vitele la cîmp, să pască colț de iarbă, să se mai iufripeze, că erau slabe de le rîdica adese ori cu greî de la pămînt, și vremea era frumoasă și călduroasă.

Dar cum în lume toate-s schimbătoare, așa și vremea cea frumoasă începu a se burzului. Cam pe după amiază, cerul către munte începu a se întuneca, și cît ai clipi, un vînt puternic urmat de ploaie se revărsă cu tunete și fulgere peste Neamț și împrejurimi.

Ploaea și furtuna nu ținură mult. Vremea frumoasă iar se arătă. Băețelul însă nu găsea vacile și oile. Le căutase el într'o părere, dar pace! par'că le înghițise pămîntul.

Băețelul umbla plingînd după vite. Pe aproape era și o biserică cu hramul sf. Gheorghe. El intră în biserică — căci pe-atunci locașurile sfinte stăteau ori cînd deschise — vede icoana sf. Gheorghe, un sfînt mîndru și frumos, la care se închinase de multe ori el cu mîsa, cade în genunchi și zice plingînd:

— Sfînte Gheorghe, găsește-mi vitele, și Ț-oî aduce o strachină cu plăcinte.

Și făcînd matane, sărută mîna sfîntului și esă din biserică.

Cum eși în uliță, numai ce văzu că vacile și după ele oițele ven'au sătule de la cîmp și mergeau spre casă.

Sara băetu spuse maică-sa întimplarea și se rugă să-i facă un cuptor de plăcinte, se ducă sf. Gheorghe.

Femeea zîmbi de ris și nu zise nimic.

Băetul știa una și bună, să ducă plăcintete ce făgăduise lui sf. Gheorghe și nu slăbi pe mă-sa pînă nu-i făcu o strachină de plăcinte.

Calde călduțe, duse băetul plăcintele în biserică și le puse înaintea icoanei sfîntului, spunîndu i :

— Sfînte Mare Mucenice Gheorghe, fiind că ai ascultat rugăciunea mea și mi-ai găsit vacile, iacă și cî mă țin de cuvînt și-ți aduc plăcintele ; să le mîncîci sănătos pînă de sară, că am să vin să ieș strachina, că de nu oîu duce-o acasă, mă bate mama.

Ziua în care băetul dusesse plăcintele lui sf. Gheorghe era asămănătoare cu cea în care el prăpădise vacile. — În spre sară o furtună cumplită se pornește. Niște negustori, ne avînd unde să se îndosască de ploae, se duse în biserică cu plăcintele.

Cînd intrară, văzură înaintea icoanei sf. Gheorghe o strachină cu plăcinte, cu un miros plăcut și bun de-ți lăsa gura apă.

— Ia uită-te, bre omule, ce mai plăcinte moi și bune ; hai să le mîncăm, zise unul din negustori cătră tovarășul său.

Și uniți în gînduri, mîncară toate plăcintele.

Cît stătură ei, afară să răzbunase.

Văzînd că vremea să îndreptase, voiră să iasă din bisercă ; dar ușa era încuetă. Vrură s'o descue, s'o strice, s-o scoată din țîșini, de geaba fură toate.

Ce-i de făcut, se întrebără ? Să iasă pe ferești, nu era chip, căci ferestrele aveaŭ gratii groase ; prin alt loc nu era chip de eșire.

Unul din ei, mai cu pricepere, spuse celuiilalt, că trebue să plătească plăcintele, că nu-i lasă sf. Ghîorghe ; și cum gîndiră în așa fel, ușa se deschise puțin.

Incepură negustorii a pune gologani în strachină ; ușa se încue ; luară gologanii și puseră pușori ; ușa nu se deschise. Incepură a pune sorocoveți, și ușa iar se deschise puțin ; și puseră ei, puseră mereu pînă ce umplură rasă strachina cu sorocoveți. Atunci ușa se deschise cît era de mare.

— Scumpe ț au fost plăcintele, sf. Gheorghe, ziseră negustorii, și-și cătară de drum.

Sara cînd băetul se întorcea cu vitele de la cîmp, se duse prin

biserică să ia blidul, în care adusesese plăcinte lui sf. Gheorghe. Bli-
dul era ras de sorocoveți.

Băetul, se sperie de-odată, dar făcînd trei matane și sărutînd
mina sfîntului, își luă strachina cu banî și o duse plin de bucurie
mîni-sa. — Cîtă mulțămire și închinăciuni o adus ea sfîntului pentru
harul varsat peste ea, numai un suflet de văduvă năcăjită poate
spune.

Incetul cu incetul văduva se infiripă. Își făcu casă, își ținu gos-
podăria omenește și crescu băetul în frica Domnului. Cînd băetul fu
mare, îl însură, și din neamul lui trăesc și azi strănepoți și răs-
nepoți, cari povestesc încă despre „plăcintele lui sf. Gheorghe”.¹⁾

Lacomul mar mult păgubește...

Pe vremea cînd umbla D-zeu cu sfîntul Petre pe pămînt, ist
din urmă se încumătri cu un țaran.

Odată cum mergeau pe drum, zise D-zeu lui sf. Petrea :

— Petre, anul ista n'are să cadă nici un strop de ploae pe
pămînt. Cum auzi sf. Petre, cuvîntul Domnului, se și gîndi la cu-
mătru-su, să-î facă un bine, să-l înștiințeze, că n'are să ploae și să
nu mai facă cheltueli cu aratul și samanatul anul acela. Intîlnindu-
se în țîrg, îl înștiință despre spusa celui de sus. — D-zeu știa de
fapta lui sf. Petre.

Cu toate că anul acela n'a plouat de loc, pămîntul a dat roade
cu mare îmbelșugare ; toată lumea scăpă la roade frumoase, numai
cumătrului lui sf. Petrea îi rămăsese ogoarele pirloagă, pline de ho-
leri și buruene.

Sf. Petrea o văzut e o greșit-o și el.

Stînd o dată de vorbă cu D-zeu, îi spuae și pășania cu cumă-
tru-su.

D-zeu îl muștră că nu ține în taină ce-î spune.

— Ce să fac, Doamne, că omul are o casă de copii și rămîne
peritor de foame, dacă nu ploaia.

— Am știut de-atunci, Petre, de fapta ta; rău faci că te ames-

1). Legenda aceasta am auzit-o de la mama, care a fetit (a trăit ca fată) în Neamț, la
un frate al ei, de unde s'a măritat. — În Schineu, sat de razeși în jud. Turova, se aude
legenda aceasta întocmai cum mi-o spunea mama, cu deosebire că aicea în strachină era o
singură plăcintă (învirtită), că în strachină negustorii au pus galbeni și că negustorii înlem-
nise, de nu se puteau mișca din loc pînă ce au umplut strachina. Varianta aceasta am au-
zit-o de la D-l H. Popa, fecior de răsăș, din Schineu.

teci unde nu-ți ferbe oala ; dar iacă te iert. Du-te de spune cumătru-tu să strângă ceea ce-o crescut pe ogoare și să le dea foc, și ce va capata, a lui să fie. Sf. Petre mulțumind lui D-zeu, că scapă o casă de la peire, povățui pe cumătru-su ce să facă.

Omul ascultă sfatul Sfintului — da cam cu inima îndoită — și făcu din ciulinii și dudăul de pe ogoare pe vremea secerișului câte un stog, pe fie-care ogor, și dădu foc buruenelor. Când colo ce să vezi?! Unde fusese samanat popușoi, se făcură niște grămezii de popușoi cit casele, și unde fusese samanat griu, niște girezii de griu ca la boerii cei mari ; și așa în toate ogoarele s'a revarsat în locul lipsei, bunătatea lui D zeu.

Oamenii din sat văzind minunea asta și socotind că și lor le va da D-zeu ca și cumătrului lui sf. Petrea, începură și ei să strângă chiar holdele de griu ce le aveau, să le facă grămezii și să le dea foc.

D-zeu însă nu le dădu nimic, ca să priceapă ei că „lacomul mai mult păgubește“... Și avură ce se blastama de pacostea ce dăduse peste ei și de prostia ce făcuse. ¹⁾

M. Lupescu

Povestea femeilor răle și mazace

În vremea de demult, ci-că era era un om putred de bogat, și, omul acela, n'avea alte odrasle de cit numai o fată, dar dăruită de Dumnăzău cu toate cele bune : și frumoasă și vrednică și cinstită. Sosindu-i fetei vremea măritișului, a început să-i vie pețitori: flăcăii tot unul și unul, ca de măsura fetei. Și i-au venit pețitori în trei rinduri și din trei sate. Tatălui fetei i-au fost toți pe plac și le-a făgăduit la toți trei, fără să știe unul de altul, că le va da pe fată-sa de nevestă, ba a hotărît încă și ziua nunței. Aproape de nuntă, însă, a început omul a să frămînta cu gîndul. Cum să facă să fie bine și cum să-i poată împăca, căci la toți-trei le dase cuvîntul și vorba cea : „pe unde ese cuvîntul, pe-acolo ese și sufletul“. Pe cînd să frămînta el așa, plin de supărare, iată că i să arată Dumnăzău înaintea lui în chip de bătrîn, și măcar că știa totul ca un a-toate știutor, îl întrebă :

— Da ce ești așa de amărit, creștinul lui Dumnăzău? Și omul, fără a sta mult la cumpene, îi povestește pătăria de-a firu'n păr.

— Aî acasă o cățea și-o purcică? îl întrebă D-zău.

1). Culeasă de la D-l H. Popa din Zorleni.

— Am, răspuse românul, nedumerit.

— Să le pui pe-amândouă într-o odae cu fata ta, și să le leși acolo o noapte, să vezi ce-ar' să să împlinse. A făcut omul cum l-a învățat bătrînul și a două zi, cînd s'a dus să se uite, ce să vadă? Trei fete, tot una și una, de nu-și putea cunoaște românul fata nici în ruptul capului.

Cînd aș venit pejițorii, omul nostru era gata pentru toți și i-a împăcat cum nu s'a putut mai bine.

După nuntă, însă, omul în loc să fie bucuros că are trei fete ca niște flori și trei gineri ca niște brazi, a început iară a să frămînta cu mîntea și a pune voie ră.

Dumnăzău, care știa cum staū toate, i s'a arătat iară, în chip de moșneag, și l'a întrebat :

— D-apoi amu ce-ți mai lipsește, om bun, de stai tot posomorit, parcă nu ți-s boii acasă?

E, he, he! Cum să nu staū, dacă numai o fată am avut din sîngele meu și-amu nici pe-aceia n'o pot cunoaște, așa de bine s'asamînă cu căleaua și cu purceaū!

— Om bun, îi zise Dumnăzău, să te duci tu la fie-care din aceste trei fete, în cîte o dimineață, și să știi de la mine că: fata la adevărată, fiind că se trage din oameni, ai s'o găsești acasă tre-băluind, și în casa ei toate aū să fie cu rîndueală și curățenie peste tot, de să lingi mac, iar ea are să te primească cu cinste și cu cuvînt bun. Femeea ce să trage din călea, cînd s'a zări de ziuă, are s-o eie raita pe uliți, cum îi treaba haitelor, iar în casa ei, toate aū să fie ca aduse de puhoū. Cea ce să trage din purcică, ai s'o găsești culcată pe pat și gemînd, fără ca să aibă vr'o boală, iar în casă gunoi și mazăcie de să fugi pe lume, cum îi socoteala porcilor.

A făcut omul cum l-a învățat Dumnăzău și a găsit lucrurile precum zisese. Numa așa și-a putut cunoaște fata, și și-a tocmît inima.

(Auzită în Crucea-Broșteni
de la Toader Mustea, de 76 ani).

Leon Mrejeriu

De ce e păcat să omori un ariciū?

Ci-că Dumnezeū la început făcuse pămîntul prea mare și nu să pricepea ce să facă, să-l facă mai mic, că ci-că era întins ca o masă. — A trimis el atunci pă la toate lighioile că ce e de făcut și a trimis și la ariciū pă albină: „M'a trimis D-zeū“ — zise albină —

să te întreb că ce să-î facă pământului să-l mai micșoreze, că e prea mare? — Ei — zise ariciul — de unde știu eu ce să-î facă, dacă nu știe el ca a tot puternic; dar eu de unde? nu știu, așa spune-î.

Albina în loc să plece, s'a ascuns acoloa într'o trestie aproape de ariciu; iar după ce plecă albina, ariciul zise singur: Ei, mă întrebă ce să-î facă; — să-l mai încrețească și el, să mai facă văi, dealuri, dacă-î prea mare.

Albina sare de colo din trestie: Am auzit ce-ai spus, am să-î vestesc lui D-zeu; iar ariciul la un bețigaș, ș'o lovește peste mijloc și de atunci albina e curmată la mijloc, pînă atunci era tot una. Iar pământul de atunci are văi și dealuri și de aceea e păcat să omori ariciul.

(Din Urechești, jud. Rîmnicu-Sarat).

Hrist. Țapu

TRADIȚII LOCALE

Vasile cel Mare

II.

Vasile cel Mare a fost un haïduc prin Munții Sucevei. A trăit cu v-o 100 de ani înaintea noastră.

Era de loc din Ardeal și acolo mai avea un frate tot haïduc, dar cu mult mai voinic de cît Vasile. Cînd a venit el în Moldova s'a apucat slugă la Ghi. Cozan; unia spun că la unu Cotarlă; cel de 'ntăi zice că era vornic în satul Cruce, com. Broșteni. Aici s'a aratat puterea lui vitejască: Într'o zi, stăpîna-sa și cu fetele ei să năcăjaă ca să bage'n casă un poloboc de curechi, și le da de muncă femeilor, grozav.

Văzînd Vasile cel Mare, nacazul femeilor, le-a zis să-l lese, că l-a duce el. Și Vasile fără să se sîiască, o luat polobocul c'o mîină de fundul de jos și cu una de gura polobocului — că e-o nimica toată — și mergea așa de sprinten cu el, pe sus, că par'că n'ar fi avut nimic în mîni, și numai le-o 'ntrebat: — „Unde să-l puî?”

Cozan, cum o văzut treaba asta, s-o temut să-l mai fie slugă pe lîngă casă; îndată l-o trimăs cioban la capre (300 de capete), numai ca să-și mintuească anul de slugărie, că-î era teamă să-l alunge așa ca din senin.

Cînd s-o mîntuit anul de slugărie, Cozan l-o plătit cinstit ce avea de plătit. Vasile cel Mare, ar mai fi vrut să stee, da G. Cozan, l-o spus: — „Dragu meu, tu nu ești de argătit orî de ciobănie, tu

ești de voinicie. Du-te unde te-a îndrepta Dumnezeu, că ai să fii mare viteaz”.

Asta o fost primăvara, pe la sf. Gheorghe.

În ceata lui o avut tovarăși încă 12 voinicii și imblău cu toții călări. A lăducit pe toată valea Bistriței, prin toți munții Sucevii și a Neamțului, prin Ardeal pînă pe la Frundu Birgăului și prin Bucovina, pînă la Succava.

Din prădăciunile lui atita să pomenește, că a prădat pe Mrejeriū din Cotirgaș (com. Broșteni). — Gazda lui era în satul Holda (c. Broșteni), la una Gaftoana, care era și drăguța lui; casa ei se afla pe unde-i locul Ungurencii de acum. De bună samă c'a mai avut și alte gazde, dar atita am putut afla.

Petreceaū de multe ori la crîșma din Holda, care era în capu ogorului lui Petrea a Nastacuții (a Gaftiții) sub dîmb la Hirjău (vine cam în gura uliții). Aici beaū amarnic, după ce pradaū prin alte părți. Zice că odată venise ei la crîsmă și cum eraū la chef, unu dintr'înși, o spus :

— „Care-i voicu-acela, să eie un cal în brață — ca pe un cirilan — și să-l ducă pînă la Cruce, (depărtare cam de 300 de metri, de nu mai bine și vine suiș și locul cam pîetrs) că daū atita ș'a-tita” ; și s-o apucat ei, pe ce s-or fi apucat.

Cearcă unu, nu poate; cearcă doi, trei, nici aceștia nu fac v-o ispravă; cearcă toți și tot pe aceia urmă. Atunci Vasile cel Mare cînd o văzut bicisnicii, care-i erau tovarăși, cită putere aū, o înflat un cal în brață și nu s-o oprit cu el pînă la Cruce.

Tovarășii lui atunci o văzut ce poate căpitanul lor.

Muntele pe care sta el mai mult, era Grintieșul, dar nu se știe anume, care Grintieș: cel din ținutul Sucevii, ori cel din ținutul Neamțului; — unia spun c'ar fi cel din Neamț. Din muntele acesta zice că cînta el din fluer cîntecul lui, de s'auzea în Hălăuca — alt munte vestit pentru tîlhării — (departare de aproape jumătate de zi, mergînd pe jos) și de-acolo-i rîspundea Pîntea Viteazul, ¹⁾ cîntînd și el tot din fluer, cîntecul lui.

Cîntecele acestor voinicii și astăzi le cîntă din fluer și din gură. Sint de-o frumuseță rară.

Pe dinsul nime nu putea să-l omoare, că nu știa cum, fiind-că Vasile cel Mare era farmecat. Putea să tragă'n el, că nu-l putea o-

1). Despre Pîntea Viteazul s'a scris în *Șezătoarea* an. II f. 40; în *Tradiții populare Române din Bucovina*, adunate de S. Fl. Marian, I. 289 și *Pîntea Viteazul*, baladă populară, broșură de 24 fețe, tipărită în Brașov, 1897.

mori; numa'n creștetul capului avea un sămn cit o carboavă (rublă), ș'acolo nu era legat (farmacat). — O drăguță o lui a spus de asta, ș-o mai spus, că pentru ca să-l omoare, trebuie să-l puște cu încărcătură, anume: trei fire de chiperî, trei de griu, trei fire de tamic și plumb și să-l puște de deasupra capului.

Vasile cel Mare haiducise multă vreme și prin multe părți, așa că se dusesse vestea, dar și groaza de el.

Stăpînirea de pe vremurile acelea o pus mare preț pe capul lui, ca să-l prindă. Nimeni nu îndrăznea ca să-l prindă, dar și ciți se încercau, nu isbuteau, căci nu știau din ce anume i se trage moartea. Numaî unul Ciuntu, altu zic că Lungoci din Bistricioara, ținutul Neamțului, o aflat prin șiriclic de Ia o drăguță a lui Vasile cel Mare, din ce i se trage moartea.

Odată Vasile cel Mare trimesesă vorbă la un bogataș mare, care era comis — mi se pare de nu: Corbu, mi-o spus un moșneag — de pe valea Bistriții (ținutul Neamțului) ca să gătească bani, că'n cutare vreme ar să vie să-i dee.

Stăpînirea cum o aflat de asta, îndată o stîrnit poteră ca să-l prindă pe Vasile cel Mare, orî viū orî mort. Potera s-o pus de pîndă prin prejurul curșilor comisului, iar Ciuntu s-o suit in acoperișul de deasupra porții, și cînd o venit Vasile cel Mare cu ceala, călări cum erau, ceala de deasupra numa ce l-o pușcat, și Vasile cel Mare o și căzut mort, ca toți morții.

Capul lui Vasile cel Mare o fost dus la domnie, iar cînd l-o văzut Mitropolitul Veniamin Costache, zice că așa i-o plăcut chipul și făptura omului acestuia, și mai aflînd că n'ar fi fost tocmai cu dreptul ca să-l omoare așa de mișălește, a afurisit pe ucigaș, că, să știe, pe cine afuresia Mitropolitul acesta, afurisit era și de Dumnezeu.

Ciuntu cînd o auzit de afurisenie, l-o și apucat boala și să tiria pe pămînt, că nu mai putea să meargă ca lumea și dintr'aceea i s-o și tras moartea, și nu i-o ticnit nici banii (premii), nici voînicia ce-o făcut și nici . . . . nimic.

Toate acestea le-am auzit de la tata, de la D. Baroîu, amîndoi din satul Holda și de la Costache Cojocariu din Crucea.

Cîntecele lui Vasile cel Mare ¹⁾

— *vezi Șez. vol. VII p. 105 și VIII p. 55.*

Vasile cel Mare și potera

1.—Frunză verde iarbă mare
cole'n gîos pe lingă vale,
trece-un ghinărari calare
cu 300 de catane,
după Vasile cel Mare.

— Stăi, Vasile, nu fugi,
că grê potiră te-agiungi.

— Las' potira să m'agiungă,
că's voinic, nu's blastamat ²⁾
știu potirii ce să-î fac,
că's voinic cu căpeneag; ³⁾
m'oiu pleca după un fag
ș'oiu ridica cu'n ballag
și pe toți l'oiu face prav.

Citu-î lumea de sub soare
nu-î ca Vasile cel Mare,
că iarna, iernă la Ieși
și vara pe Grințieș.

— Grințieș, munte frumos
n'a fi azi și n'a fi mine
ciud te-oiu măi calca pe tine.
(Auzit de la Costache Cojocariu din
satul Crucea, c. Broșteni)

Variantă

2.—Trece-un ghinărari calare

după Vasile cel Mare

— Stăi, Vasile, nu te duce
că grê potiră te-agiunge.

— Las' să vie potira,
c'oiu încarca durdura
și m'oiu frînge potira.
Nu's barbat cu cirpa'n cap;
sînt voinic cu cumana ⁴⁾
știu potirii ce să-î fac.

(Auzit de la D. Baroșu, moșneag
de 78 ani, din satul Holda).

Vasile cel Mare și Ciocoii

3.—Citu-î lumea pe sub soare
nu-î ca Vasile cel Mare,
de iernat, ierna la Ieși
și vara pe Grințieș

— Grințieș, munte frumos
rămii, frate, sănătos
că de mine mă duc în gios;
de nu astăzi, nicî mine
cînd oiu măi calca pe tine.
Scoborînd pe Grințieș
văzuî șapte ciocoieși;
da un ciocoî gulerat,
o zis să mă dau legat.

— Legat, ba, eū nu m'oiu da

1). *Viersul* (melodia) cîntecului lui Vasile cel Mare l-am văzut într-o broșură de muzică a d. Titus Cernaș, prof. în Iași. D-lui întitulează cîntecul «Cîntecul Olteanului» — mi se pare — dar la munte să cîntă numai partea întâi a aceluî cîntec, iar partea a doua nu se aude de loc.

2). Adică: Rău de cîno, ticălos, potlogari; cum s'ar zice: nu-î om de rînd și fricos.

3) Răpșatul, Miron Pompiliu, în broșura sa: *Balade populare*, la note f. 94, zice că *căpeneag* înseamnă: *manta*, iar sătenii de pe valea Bistriței, înțeleg o haină de acoperit capul și alul de cum manta.

4) *Cumanacu*-l-un fel de cușmă, numa atita că nu-î făcută din piele, ci din suman *negru*, la partea de jos îi răsfrîns în sus, pe din-afară și în virf, cu un canaf roș ori alb. Dar cumanacele cele mai bune se fac impletindu-le cu andreaua și la margina de jos au o dungă neagră. Ciobanii poartă cumana curi.

nimic, vouă, n'am furat,
ales dintr' aista sat;
da din sat de peste Olt
am furat caii de tot.

Dară caii cei mai mari,
î-am dat pe la husari,
îepele cele sirepe
le-am dat pe la boieri,
da minzii iepilor
le-am dat cai crișmarilor
și cu toți m-am împacat,
nimica nu mi-o stricat.

(Auzit de la Toader Pavăl din satul
Plotonița, distr. Cimpulung (Bucovina).

Semnele rele a lui Vasile cel Mare

4.—Frunzulica de cicoare
îa vezî Vasile cel Mare,
cum să coboră la vale
cu 5 rînduri de pistoale.
Frunzuliță măcieș
iarna, iernează la Ieși
și vara pe Grințieș.
Frunzuliță măr mustos
Grințieș munte frumos
rămii de azi sănătos,
mă cobor din tine gîos;
n'a fi astăzi, n'a fi mine
cînd oîu măi îmbla pe tine.
Ș'am visat visuri străine
ș'am văzut că nu-î a bine;
ș'am visat tot visuri grele:
par'că pistoalele mele
le-am văzut făr'de oșele
și făr' de cremenî la ele;

pușculița me cei nouă,
am visat-o ruptă'n două!

(Culese de d. **M. Lupescu**, de la Ileana a lui Ion Chiriac din c. Broșteni)

Cînd l-o pornit pe Vasile cel Mare

5.—Foaie verde măr mustos
Grințieș munte frumos,
rămii de azi sănătos,
pe mine mă duc la gros! ¹⁾
trece azi și trece mine
cînd mă m'oîu primbla pe tine
cu basmaña cu strafide
și păpușa cu smochine
cu puicuța lingă mine.

(Cules tot de d. **M. Lupescu** și tot de la Ileana a lui I. Chiriac).

Cîntecul drăgușii lui Vasile cel Mare

6.—Tot mă uît pe vale'n sus
să văd puiu und' s-o dus;
tot mă uît pe vale'n gîos
să văd puiu cel frumos.
De s-ar face dealul șăs
și pădurile, ovăs,
să văd puiu, unde-o mărș.
De s-ar face dealul luncă
să văd puiu unde lucră
și sara unde să culcă;
că să culcă ne'nchinat
și să scoală suparat
că-î la loc înstrăinat.

(Ș'aista-î cules de d. **M. Lupescu**,
tot de la Ileana I. Chiriac).

Vasile cel Mare și ciocoiî [variantă]

6.—Frunzușoară trei mardare

1). *Gros*, inseamnă temniță. Să vede că a fi fost v'odată pus la temniță.

cită lume pe sub soare
nu-î ca Vasile cel Mare :
iarna, iarna la Ieși
și vara pe Grințieș.

Busuioac cu floare mare,
cît o fost vara de mare,
mă uităi pe Grinț la vale.
Mă u tăi pe Grințieș
văzuî 7 ciocoieși,
strigă să mă dau legat.
— Da ce să mă dau legat
că nimic nu le-am furat
ales dintr-aista sat.
Da din sat de peste Olt,
am furat caif de tot.
Și care cai's măi mari
i-am dat pe la busari,
lepele cele strepe
le-am dat la boeri să fete ;
ș-apoi mînzii lepelor
i-am dat cai crișmarilor.
Cu toți m-am impacat.
Nime că nu mî-o stricat,
și cū alt soî am furat.
Și dacă m-or supara
și sămînța le-olū lua
și nimica nu le-olū da.

(Auzit de la Virvara V. Dascălu,
din Șarul Dornii, satul Păltiniș).

Vasile cel Mare și potera din Grințieș

7.—Frunză verde ciung uscat
Grințieș munte rotat
șapte veri mi te-am varat
nimică nu ț-am stricat ;
numa-o creangă ț-am ciuntat ¹⁾
armele le-am aninat.

De-un picior m'am desculțat
potera m-o'ncungiurat ;
eū din gur'am cuvintat :
— Măi băeți, măi poterași
de sînteți voi de-a mei frați
puneți masa și mincați :
vinu bun și mielu gras,
tinerel de la Ispas.
De sînteți niște păgini,
vă tai și v'arunc la cini !

(Auzit de la Aftoghin Tuluc din
satul Holda, c. Broșteni).

Vasile cel Mare, stoler

8. — Citu-î lumea pe sub soare
nu-î ca Vasile cel Mare
că-î stoler, toamna la Ieși
și vara pe Grințieș.

(Auzit de la Ion N. Rusu, din
Holda, c. Broșteni).

S. Teodorescu-Kirileanu

NOTIȚE

Puțină cetesc cărțile cele vechi, cele bătrinești, în care să găsește, de cele mai multe ori, multe bune. Așa în „Mihul“ dramă de Ne-
culai Istrati, ²⁾ se găsește următoarele bucăți de scene care interesează pe folklorist.

1). Taet.

2). *Mihul*. O trăsătură din răsboiul lui Ștefan cel Mare cu Matei Corvin regele Un-
gariei. Dramă originală în 3 acte. Iași, 1850.

La fața 49—51.

Actul III, Scena II.

Victoria: Ești iarăși trist tătucă! de ce nu lași mînbirea?
 mai bine privește aceste floricele,
 și vezi ce frumusețā și ce miros mai aū,
 cu citā măestrie natura le-a produs.
 Aceste albe, iatā: sā cheamā *lăcrămioare*,
 tradiția povestește de dinsele romantic,
 se zice că odatā pe ling'un pîrăuaș,
 a plins o fetișoară amantul ei pierdut,
 și lăcrimile-atuncea în flori se prifăcurā,
 de-aceea toatā lumea le cheamā lăcrămioare.
 Și toporașii iatā cit sint de frumusei!
 colorul lor e simbol al veșuicei dureri,
 de-aceea ochiul nostru suspină și culege.
 De dinșii se vorbește c'odatā o smăoaică
 rāpise ziua mare fetița unui domn,
 s'o ducā'n ceea lume la un fecior al ei,
 iar un plăeș de munte cum o zări în aer,
 zvirlind cu toporașul îi retezā o minā,
 și'ndatā copilița căzu în brațele lui.
 Atuncea de minie smăoaica aū schimbat
 toporu'n floricea ce *toporași* îi zicem.
 Privește la aceasta albastrā ca și ceriul,
 vezi steaoa cea de aur ce e'n mijlocul ei;
 așa'ī că'ī mai frumoasă? că'ntrece foarte mult
 pe toate din buchetul acest de floricele?
 ea trebuie să aibā perfecții în miros,
 de-aceea nici odatā noi nu'l putem simți.

Gligorcea: Frumoasă'ī ca și tine, dar spune'mi cum îi zic?

Victoria: O! numele ce poartā îi dureros tătucă!
 se zice că odatā un june ș'o fetiță
 frumoși ca niște ingeri, la Bistrițā s'aū dus
 și amîndoi pe maluri îmbla culegînd flori,
 iar Bistrița geloasă sorbi fără de veste
 pe june între valuri și-l inghiți indatā,
 în cit abea băetul putu prin un suspin,
 să zică copiliței: te rog nu mă uita.
 Acel suspin zefirii pe mal dacā îl duse,
 atunci chiar în clipā se prefăcu în floarea

ce astăzi toți în lume îi zic : *Nu-mă-uita.*

Iar fata suparată, plingind a blastamat
ca Bistrița să fie un riū de'nspăimintare,
și'n veci spre amintire în viitor să curgă
lovită totdeauna de pietri și de stinci.

Blăstămul să împliniră, ș'apoī muri și ea.

Gligorcea : De unde știi acestea ?

Victoria : Le-am auzit, tătucă.

S. T. K.

Sărbători păgânești. D-l D. Voniga, preot în Giroc, comitalul Timiș, studiind poporul, a scris o lucrare intitulată „*Sărbători păgânești*”. Spre a-și complecta opul, face următorul apel la frunțașii poporului nostru : „Nici un popor nu are atita sodom de sărbători păgânești, sau cum li se zice sărbători băbești, atitea zile de primejdie, alitea seri rele, ca țaranul nostru. Drept aceasta, onorații colaboratori sint rugați să binevoiască a răspunde pe larg și la înțeles — la următoarele : 1. Are poporul din acele părți [Ardeal, Banat, Bucovina, România ș. a.] așa numite „sărbători băbești”, „zile de primejdie” ș. a, adică sărbători apucate din bătrini, nerecunoscute și nereserbate de biserică, ci ținute numai de popor ? — 2. Cum se numesc ? Când și cum serbează ? (Cu abținerea de la lucru numai, ori cu alte obiceiuri specifice). — 3. Ce fac barbații și ce fac femeile în astfel de sărbători păgânești ? [Trindăvesc, se pun la sfat de clevetiri, ori că umblă și la birturi ?]. — 4. Ce știu despre origina acestor sărbători și ce credință au despre înșămătatea lor ? — 5. Observă-se la popor efectul acestor sărbători păgânești și credințe deșerte în slăbirea credinții creștinești aratăată prin oare-care nepasare religioasă și prin necinstirea bisericei, a așezămintelor ei și Duminicilor și sărb. creștinești ? — 6. Ce urmări păgubitoare se poate observa că au aceste sărbători și credințe păgane din punct de vedere moral și economic ? (Pacate născute din trindăvie și pagube avute în urma neglijării lucrurilor economice ?). — 7. Sint sprijinite acestea și de cătră cel chemați a le combate și stirpi ? Dacă nu, făcutu-s'a vre-o încercare de a deștepta poporul din această rătăcire și cu rezultat ?“

ZICĂTORI

Vorbește, mutule.

Ascultă, surdule.

Ești înalt cât melcul sub coajă.
 Ești scund cât plopul sub cer.
 Săpî groapa cuiva, și el e la nuntă.
 Treci riul prin apă, și drumul pe pod.
 Rîzi la moarte și plîngi la nuntă.
 Staî îmbrăcat cu trei cojoace lingă foc, și ești afară fără cămașă.
 Îi e traiul cu vătraul, prînzul cu plînsul și cina cu prăjina.
 E înalt ca bradul și sare broasca peste el.
 A trăi din munca lui și a șede a tot timpul culcat.
 A fi cel mai bun croitor, și a nu ști ce unelă-î trebuie.
 A fi călător în toată viața, și a nu ști cum să calce.
 A trăi pe nemîncate, și a mînce pe nebăute.
 A lua la trei parale, și a fugi de el cu coada'ntre picioare.
 A fi în față bun amic, și în dos dușman cumplit.
 A sfărâma pîetre'n dinți, și a avea numai gingii.
 A se lupta cu lei, și a-l da jos o pisică cu coada.
 A șede numai acasă, și a nu ști unde-î e casa.
 A fi cel mai bisericos om, și a nu ști unde e biserica.
 A fi bețivul bețivilor, și a nu ști cum e rachiul.
 A fi cel mai darnic om, și a nu fi dat nimica în toată viața.
 (Culese din Rudeni, jud. Argeș)

Gh. Rudeanu

O nouă ediție a scrierilor lui Creangă

În editura Institutului tipografic „Minerva” din București, a eșit de curînd o nouă ediție a scrierilor lui Creangă cu o prefață, note și un indice a D-lor Il. Chendi și St. O. Iosif, supt îngrijirea cărora s'a făcut publicarea. *în 1902.*

E de netăgăduit că această ediție este în multe privinți mai presus de cât edițiile de mai înainte: cea din Iași (1890-92) și cea din biblioteca Müller (1897). Nu-î lipsită însă de cîteva neexactități și greșeli regretabile. Le voi înșira în scurt, potrivit cadrului restrîns al acestei Reviste.

Nu-î exact că odată cu ediția I de Iași „s'a tipărit și o ediție populară a aceluiaș volume în colecția tipografiei Șaraga”, precum pretind editorii în prefață pag. VI. A se vedea lista colecției Șaraga.

Articolul lui Creangă, pomenit de Artur Stavri (Revista nouă, II, p. 475-477) a fost reprodus în „Columna lui Traian” anul III, 78 (1872, Mart) sub titlul *Misiunile preotului la sate, de I. Creangă.*

Colecția „Curierului“ D-lui Bădescu mi-a fost cu neputință s'o găsească undeva în Moldova. Nici autorul n'o are! Poate că la Academie se va fi gășind. Altfel cele trei articole a lui Creangă publicate acolo, vor fi ca și pierdute. *Am gășit ^{un} cu art. despre ieșuși, publicat în Făt Fr. de*

Afirmarea mea [Șezătoarea, V. p. 11] că povestea *Făt-frumos* g.T.K. *fiul epei* a fost publicată în Convorbiri literare e foarte exactă (vezi Convorbiri literare XXXII (1898) pag. 209-222), de și editorii mă învinuesc [Prefața pag. IX] că am afirmat o neexactitate. Puțină cercetare mai amănunțită i-ar fi scutit de a afirma dumnealor o neexactitate.

Expresia „*m'am dusu-m'am*“ (Amintiri, nota 1, pag. 19, ediția Minerva) nu-i „formă rară“ în Moldova de sus. În Revista „Din Moldova“ (1862) pag. 65, Hasdeu descriind o carte a Mitropolitului Dosoftei (1683), face asupra lui și următoarea observație: „...Pronunția moale *pemint* și *amen*, precum și duplicarea pronumelui „personal în următoarele cazuri: *l'am văzutu-l, ș'a făcutu-și, m'am gătitu-mi, ia-î grăitu-î*, să nu ne arăte că Dosoftei e din Bucovina, unde țărani vorbesc așa? Iată cât de însemnată ar fi adunarea „provincialismelor pînă și în privința biografică“. La acestea adaug că țărani din valea Bistriței ș'a Moldovei întrebuițază în de obște această expresie, păstrînd vii în limba lor și alte multe arhaisme, care în partea de jos a Moldovii nu se mai aud.

Ciudată e nota 1 de la pagina 106, unde editorii spun că „pasiagiul întreg e introdus, probabil după o corectură *făcută de autor ulterior în ediția Șaraga*“. Cum putea însă Creangă să facă corecturi în ediția Șaraga, ș'anume în vol. II ce apare în 1892, de oarece Creangă moare la 31 Dec. 1889?

Greșeli de cuvinte mai bătătoare la ochi, numai din suta de pagini de la începutul volumului: *carî* de *carî* (pag. 12) în loc de *care* de *care*; *Petre Lucăi* (12, 15) în l. de *Petrea Lucăi* — cum zice țărani pe la noi; *glagoare'n cap* (12) în l. de *glagore'n cap*; *năcazăle* [19] în l. de *năcăfale!*; *îngruzit* (21) în loc de *îngurzit*; *coșești* în bătae (32) în l. de *coșești*; *n'aiba* (42) în l. de *naiba* (dracul); niște sumane să le scoată din *stavite* [49] în loc de: niște sumani să-î scoată din *stative* [căci pe aici numai haîna se zice *suman* — *sumanul*, iar materia din care se fac sumanele se zice *sumani*, pluralia tantum: am pus sumani, am țesut sumani, am vîndut un gig de sumani, am dus sumani la piuă; pe cînd despre haîna suman se zice: mi-am făcut un suman frumos, niște sumane frumoase]; *chiocotească* (53) în l. de *chicotească*; *nu mî-e mie* (66, 68, 73 etc.) în loc de *nu-mî e mie*

ca în ediția I ori *nu mi-î mie*, cum se zice în adevăr pe aici; tot așa nu se zice pe aici de răul *său* (21, 94 etc.), ci de răul *lui* (posesivul *său* totdeauna e înlocuit cu *lui*); singură *singuratică* (72) în loc de *singură-singurică*; nu ești nici de zama *outelor* (73) în loc de *ouelor*; dacă *vedea* că ni-î treaba de-așa (74) în loc de: dacă *vede*; mă așteaptă niște fiș de *duhovnici* (75) în loc de: fiș de *duhovnicie*; ... *simți*, ba oișe, ba stupi (89) în loc de *zimți* [banî]; și la iști vreo șese *arată* de dinsul (94) în loc de: *afară* de dinsul; ce năcaz de capul meu [95] în loc de: *pe* capul meu; buzănările dulamei [95] în loc de *buzunările*; inecași de lacrimi (96) în loc de *în* lacrimi; în căruța cu Moș Luca (97) în loc de *lui* Moș Luca; *geasta* [?] cu trepădatele [104] în loc de *geanta* [traista] cu trepădatele; șficiuin-du-l (106) în loc de *șlichuindu-l*; *Haidei* (108, 109) în loc de *Hal-dei*; *hîrțoește* carul (173) în loc de *hartoește* carul. Trebuie să spun că în ediția I aproape toate greșelele de mai sus lipsese.

Greșeli în „indicele“ tâlmăcitor al cuvintelor moldovenesti:

1). *Bulughene cu mujdeiū* nu însemnează *balmuș*, cum zic editorii, ci *cartofe* fierte, curățite de piele și mincate cu mujdeiū [usturoiū pisat cu apă și sare. Vezi Șezătoarea II, 24; vezi Z. Panțu-Vocabular botanic, pag. 44. Iar *balmuj* sau *balmuș* este o mincare aleasă țărănească făcută din zmintină (sau jintuit, la stină) fiartă cu făină. Vezi și Șezătoarea VII, 115. *Bălmujesc* amestec, confund (A-mintiri pag. 70, ed. Minerva).

2). *Drele* nu însemnează *uscături de fructe*, cum zic editorii, ci niște *bureți* ce cresc pe lemnul uscat cînd e pus la umezală. În Vocabularul botanic a lui Panțu nu este trecut acest burete. Prietenul Cădere, profesor de științi în Iași, îmi spune însă că în *Annales scientifiques de l' Université de Iassy*, tom. II, fasc. I, Avril 1902, stă scris așa: „*Auricularia tremelloides* Bull. Sur le bois mort d' orme, chêne...“ și mai departe la pag. 43 sub titlul *les noms vulgaires des champignons*: „*Auricularia tremelorete* Bull. = *drehle*.”

3). *Drîmboesc* nu însemnează *a face șgomot*, ca în indice. *Drîmboiū*, *drîmboet* însemnă *buzat*, *mînios*, *bosumflat*, iar verbul este reflexiv: a se *drîmboie*. Vezi și Șezătoarea II, 226, precum și glosarul doinelor culese de Iarnik-Bîrsean la pag. 86, unde *drîmboiat* = *boursouflé*.

4). *Hoșline* nu însemnează de loc *tărîte muiate*, ci însemnă *cea ce rămîne din faguri după ce s'a scos ceara*. Vezi și Șezătoarea III, 16.

5). *Pelcele* nu însemnă *zdrențe de piele*, *cîrpe*; acest cuvînt e

diminutivul de la *piele*. Se zice *piele* de bovă, de vacă, de oae ș. a. — *pielcică* de miel, de epure ș. a. Vezi și Șezătorrea III, 84.

6). *Nandralău* nu însemnă *ibovnic*, ci *prostalău*, căci *nandrăș-prost*; iar *ibovnic* se zice *handralău*.

7). *Căptălan* nu însemnă propriu-zis „acoperămint pentru stupi“ (în Terminologia lui Damé e greșit — se vede că de acolo au luat editorii și explicarea greșită a cuvintului *bulugheană*, *chirfosală* ș. a.), ci un soi de *podbal mare*. Vezi și Vocabularul botanic de Panțu pag. 43.

8). *Chersin* nu-î *albic*, *troacă*, ci un *cauș* făcut din modilca ciotoroasă a unui copac.

9). Am tras o *durdură*—pătăranie, pățanie, sfadă, iar nu *trudă*.

10). *Știubei* plin de galbeni însemnă un *stup* plin de galbeni, iar nu coș de lemn.

11). *Stroh* însemnă sămință de fin și fin mărunțit în esle, sau unde se păstrează finul.

* * *

Dar greșala cea mai mare și mai dureroasă a ediției D-lor Chendi și Iosif este *muntenizarea* sau *transilvănirea* multor, *prea multor* cuvinte *moldovenești*, călcind în această privință cu o îndrăzneală neîntăleasă peste textul ediției I și peste textul din Convorbiri. Să înșir: *seara* în loc de *sara* [pag. 26, 73, 83]; *ciobotele* în l. de *ciubotele* [107]; *trăsnească* în l. de *trăsnească* (68, 69, 294); *pleznească* în loc de *plesnească* (37, 107); *părăiaș* în l. de *părăuaș* (25); *mîine* în l. de *mîne* [7, 69, 79]; *cîine-cînește* în l. de *cine-cînește* [27, 65], *cîinerii* în l. de *cînerii* [63]; *pîine* în l. de *pîne* [79, 109]; alt *baiat* în l. de *băiet* (8); *călimări* în l. de *călămări* (11); *necaz*, *necăji*, în l. de *năcaz*, *năcăji* (19, 37); *cătrință* în l. de *catrință* (13); *mustață* în l. de *musteață* (15); *șase-zeci* de ani în l. de *șese zeci* ori *șet zeci* de ani (16); *cuptorul* în l. de *cuptiorul* (28); *bășica* în l. de *beșica* [34, 80]; *blestemaților* în l. de *blăstămaților* (35); *tîlharule* în l. de *tălharule* (40); *lăsata-secului* în l. de *lăsatul-secului* (48); *ovăs* în l. de *ovās* (50, 64, 68); *cămășuică* în l. de *cămeșuică* [60]; *a puznici* în l. de *a pusnici* (62); *a mulțumi* în l. de *a mulțami* (78, 104), cum zicem cu drept cuvînt noi moldovenii [de la mulțam, mulțam]; *holoboace* în l. de *poloboace* (107) ș. a. m. d.

Pe seamă că editorii au ținut să ștergă acele „*umbre dia-*

lectate“ (precum se exprimă dinșii în prefață la început), care le stău se vede ca sarea 'n ochi, de și însuși Dl. Chendi spune în Sămă-nătorul [No. 29, pag. 20—articolul Creangă și Eminescu] că „Na-ționalismul acesta local, atit de caracteristic pentru mulți scriitori moldoveni, se manifestă între altele și în gelozia pentru limba lo-cală, — o gelozie cu atit mai întemeiată, cu cit limba scriitorilor moldoveni contimporani este de o bogăție superioară—și amîndoi se servesc pînă și de forme și cuvinte absolut dialectale, pe care reu-sesc a le populariza..“ Și de și maestrul criticei romînești, vorbind de poeziile dialectate a lui Victōr Vlad, scoate în deplină lumină în-semnătatea dialectelor pentru alcătuirea limbiî comune... care alcătuire nădăjduim că nu se va face prin stărpirea dialectului moldovenesc și prin atotputernicia cuceritoare și neîndurată -- aș putea zice aro-gantă — a dialectului munteneșc, precum se vede asta din limba cu totul dialectală muntenească a Abecedarului Ministerului de Instrucție Publică. Și iată ce zice D-l T. Maiorescu: „Căci cultura artelor nu se pregătește, după cum se pare la prima vedere, din sus în jos, ci din jos în sus, și precum coroana înflorită la înălțimea copacului își are rădăcinile de hrană în pătura pămîntului, așa arta cea mai dezvoltată își primește sucul trăinicieî din viața populară în toată naivitatea ei inconștientă; de aceea și trebuie să fie națională; iar dialectele în deosebi sînt un izvor de întinerire pentru toată sfințarea limbă literare“. (Convorbiri literare anul XXXII, pag 119). De unde vedem că sîntem datorî a respecta dialectul în care este publicat o scriere literară.

Opera lui Creangă nu este ca un abecedar sau altă carte di-dactică, în care ar trebui să domnească limba comună (iar nu dia-lectul moldovenesc ori munteneșc), ci pe lingă toate este și un do-cument folcloric și ca atare trebuie lăsată cu totul neștirbită și nestropșită —icoană credincioasă a medivlui din care a răsărit. Din nenorocire ediția I a fost tipărită, în cea mai mare parte, supt îngrijirea lui Eduard Gruber, care iubea într'adevăr limba poporului, dar n'o cunoștea bine — dovadă sînt greșelile de cuvinte din ediția tipărită supt îngrijirea lui. Ediția Minervei, de și mai bună de cit ediția I în alte privințe, păcătuște prin stropșirea și muntinirea multor cu-vinte.

Va fi deci nevoe de o ediție nouă a acestei opere, în care să se păstreze cu sfințenie moldovenia ei. Și pe cit sînt informat, o a-semenea ediție se va face de autorul unei meritoase monografii asu-

pra lui Creangă, de D-l Emilgar, în posesiunea căruia se află astăzi mai toate manuscrisele lui Creangă scăpate de irosire. D-sa va avea în vedere mai de aproape manuscrisele rămase de la Creangă și textul Convorbirilor.

Va mai fi nevoie și de un *glosar* mai conștiincios al cuvintelor și expresiilor din Creangă, precum și al obiceiurilor, uneltelor etc., ce se pomenesc în Creangă, anume acele necunoscute de toți Români. Și glosarul sper că-l vom face cu toată dragostea mai mulți de la aceasta Revistă, care cunoaștem dialectul și obiceiurile din partea de unde se trage Creangă. Asemenea glosar este trebuitor nu numai pentru cetitorii nemoldoveni, cum zic D-nii Chendi și Iosif, ci chiar pentru mulți cetitori moldoveni *de la oraș*. Cunosce mulți tineri cu studii universitare, cărora de și nu-s străini de literatura noastră, totuși limba lui Creangă li-i în mare parte neînțeleasă!

* * *

Cu prilegiul acesta mai complectez „Notița” mea asupra lui Creangă, publicată în aceasta Revistă, anul V. pag. 209-216. De atunci am mai dat de următoarele:

1) Un caet în 4° scris de Creangă, avind numai 44 de foi scrise și intitulat: *Metoda specială a Aritmeticei. Tripla a II-a. No. de la 1—100. Său de la 10—100. 1864* ¹². *Crengă Ion*. În acest caet este scrisă metoda Aritmeticei cu cele 4 operații cu numerele întregi. (În 1953 G.T.K. a dat acest caet la Muzeul 7. Crengă de Arhivă la Statul nr. 701.)

2) Telegrama din 7/2 1881 adresată lui „Ion Creangă, institutor, Iași” de D-nii Gane și Maiorescu: „*Mare succes de plăcere și veselie la cetirea amintirilor și la mai multe*”.

3) În Anuarul Institutului Vasile Lupu pe anul școlar 1863-64, publicat de directorul său Titu Maiorescu, la pag. 66 se vede că la împărțirea premiilor, din preparanții acestui Institut fură distinși cu premii: I. Creangă Ion ș. a. [Anuarul acesta se găsește în Biblioteca centrală Iași, Catalogul I., Nr. 6751).

4) O scrisoare a lui Eminescu către Creangă: „București 25 Decembrie 1898. Dragă Creangă, Nu știu, dacă ai cauze deosebite de nemulțămire împotriva fiu-tău, dar ori-care ar fi acelea te rog să le treci cu vederea și să-i trimiți din când în când parole pentru trebuințele lui estreaordinare; mai cu samă însă acuma de sărbători. I-ar trebui de pildă o păreche de încălțăminte mai cuviincioase, căci având acum câteva zile libere și putend să fie invitat în familie la D. Maiorescu de pildă sau intralt loc trebuie să se presinte în mod

Reprezentat în fascicul la revista „Fot Epoca” nr. 100.

convenabil. Dorindu-ți sărbători fericite și mulți ani în pace și cu bine - rămân al tău, M. Eminescu ¹⁾“.

Originalele de sub No. 1, 2 și 4 sînt în păstrarea mea, dimpreună cu cele pomenite în notița precedentă. Cînd le voi sporii la număr le voi depune la o bibliotecă publică.

(Grumăzești-Neamț.)
unde eram profesor particular
al fiului Sr. Aristide Caradja
după suprimarea mea
din magistratură în 1901.
G. T. K.

Gh. Teodorescu-Kirileanu

In urma acestui articolas, Titu
Maiorescu a stărnit să publicu
es. II Minerva a
Sîmionilor lui J. Creangă.

DESCÎNTECE

De beșica cea rea

XII

Se descîntă cu o petică aprinsă, în modul următor :

„Beșică de beșicat, ceată oae de zberat și cioban de fluerat ;
ceată junghiurile și săgetăturile din beșica cea rea ; să chee, să răs-
chee ca spuma de mare, ca roua de soare, ca stupitul din carare ;
din vine, de sub vine, din crierii capului, din măduva ciolanului, să
rămie curat, luminat, ca maică-sa ce l-o făcut, ca Maica Domnului
ce l-o lăsat“.

De supus
I.

Se ia o bucățică de zahar peste care se pune un ban de ar-
gint, și se zice ;

„Coboriți, voi cei nouă lei, paralei, cu nouă cuțite ascuțite și
mai tare le'ntăriți și le ascuțiți ; vă duceți la 99 de femeii făcute
de'ntăi, copiii îi tăeți, limbele și inimile le luați, și'n zaharu ista le
puneți, și pe cutare la mine-l supuneți ; și vă duceți la 99 de vaci
iar fătătoare întăi, vițeei luați și a tăe tăeți, și inimile și capetele
luați și în zahar le puneți, și pe cutare la mine-l supuneți ; vă du-
ceți la 99 turme de oi fătătoare întăi, iar meii luați, și a tăea tăeți,
și limbile și inimile și capetele luați, și'n zahar le puneți și pe cu-
tare la mine-l supuneți ; și vă duceți la 99 fete mari, fecioare, dra-
gostea din sara de'ntăi li-o luați și'n zahar o puneți, si pe cutare
la mine-l supuneți. S-o aprins ceru și pămintu de șuerul șerpilor,
de nechezul epelor, de zbierătul vacilor, de zbierătul oilor ; așa să
se aprindă inima cutaruia după mine, după vorba mea, să tragă la

(1) Ortografia am reprodus-o întocmai. Se poate vedea că Eminescu nu în-
trebuința *î* (i scurt), nici *ă* (u scurt), nici *î* sau *ă* ; în loc de *î* serie *i*, în loc
de *ă*, *â*.

mine cum trage vaca la vițel, vițelul la vacă, mama la copil, copilul la mamă, cum trage oaca la miel și mielul la oacă, cum s-au plecat acele 99 de fete pe căpătâiul lor cu dragoste la dragostea cea de'ntâi, așa să se plece la mine cutare; cum nu pot să meargă negustorii fără argiut la negoț, așa să nu poată cutare fără mine“.

Zaharul cu care se descintă se dă aceluia ce vrei să-l supui iar banul rămâne descintătoarei.

II.

„Duminică dimineață m-am sculat, pe ochi negri m-am spalat, la icoană m-am închinat, la biserică am plecat; la biserică când am ajuns, ușile s'au închis, făcliile s'au stins și popii au stat din celit. Eu am prins a plinge și a mă vâicăra. Maica Domnului din poarta cerului m-a văzut și a prins a striga: — Cutare, de ce plingi și de ce te vâicărezi? — Cum n-oiu plinge și nu m-oiu vâicăra: că Duminică dimineață m-am sculat, pe ochi negri m-am spalat, la icoană m-am închinat, la biserică am plecat; acolo dacă am ajuns, făcliile s-au stins și popii au stat de celit. — Nu te plinge și nu te vâicăra, că eu de mină te-oiu lua, la fîntina lui Iordan te-oiu duce, trei fete oiu pune și apă or aduce, și eu te-oiu spala, cununie de măcieș din cap și-oiu lua, jos și-oiu arunca; mânuși negri din mină și-oiu lua, jos și-oiu lepăda; de acolo de șerpă te-oiu descinge, jos și-oiu lepăda, cu dragostea te-oiu îmbrăca, cu gurișă de cuc, cu glasul de voinic, cu buzele de miere, să se bată toți voinicii după ele. Amin“.

Descintecul se face ca mai sus.

(Auzite de la Maria V. Axinte Ferariu, din com. Bahoci jud. Bacău.)

De lungoare

«Marți dimineață m-am sculat, pe carare am plecat; când la jumătate de cale, mă întinui c-o zăre mare. — Unde te duci, zăre mare? — Mă duc la cutare să ia lungoarea din cutare, din trupul lui, din pielea lui, din ciolane, din ochi, din sprincene, din limbă, de sub limbă, din sfircul nasului, din umerii obrazului. Au venit 2 zări și-au luat 2 lungori; au venit 3 zări și-au luat 3 lungori; au venit 4 zări și-au luat 4 lungori . . . . . și-a venit a noua zăre și-a luat lungoarea cea mare din trupul lui, din pielea lui . . . . . din umerii obrazului, și cutare a rămas luminat, curat, ca D-zeu ce l-a lăsat, ca maică-sa ce l-a făcut“.

Se descintă în trei zile de-a rândul în apă neincepută, cu trei fire de mătură și trei fire de trestie, iar în timpul descintecului se

atinge din cînd în cînd cite un cărbun. După ce s-a descîntat, se dă bolnavului să bea și să se spele.

(Auzit de la Ileana S. G. Toharcă, din com. Bohoci, jud. Bacău)

Pentru deochiatul vacilor

Se descîntă în trei zile de a rindul, începîndu-se primul de marți, în tăriță, sare și apă care ferbe.

„Marți dimineață (numele vacii) s-a sculat, la păscut a plecat, cu deochetoarea s-a întilnit, coarnele i-a ciuntit, părul i l-o zburlit, coada i-a rupt, și laptele și untul i-a perit; iar ea zbiera și se olicăia, și a întreat-o:— Cutare ce zbieri și te olicăiești, nu mai zbiera și nu te mai olicăi, că eă te-oiu lua de cornul drept, la fentina lui Ion Botezătorul te-oiu duce, cu apă limpede te-oiu spăla, și te-oiu curăți, coarnele și-oiu desciumti, părul și-oiu netezi, coada și-oiu întregi, laptele și untul și-or veni“.

După ce s-a descîntat, în trei zile, se dă vacii să minince tărițele ast-fel pregătite.

De deochiu

XIII

„La o răchită răsădită este o fată impodobită cu un ochi de apă și unu de foc; cel de apă stinge pe cel de foc. Cum se stinge focul de apă, așa să se stingă deocheturile și răsmeriturile de le cutare“.

XIV

„Să chee, să răschee deochetură de gras, deochetură de frumos, d. de urit, d. de slab, d. de 99 de feluri; să chee, să răschee din rinză, din osinză, din mațe, din inima lui, din fața obrazului, din zgîrciu nasului; să rămie cutare curat, luminat, ca argintul cel varsat, ca maică-sa ce l-a făcut și Maica Domnului l-a lăsat. Amin, amin. Descîntecul de la mine leacul de la D-zeu.“

XV

„Sînt trei vițe de vie: din una curge apă, din una curge vin, din una curge pelin. Care o băut apă, s-o saturat; care o băut vin, s-o îmbătat; care o băut pelin, o crăpat. Să crapă ochii cui te-o deochet.“

(Auzite de la Maria V. Axinte Ferariu, din com. Buhoci, jud. Bacău)

I. Dim. Durău

De desfăcut

„Ea făcu cu una, eu desfac cu două; ea făcu cu 2, eu desfac cu 3 . . . . ea făcu cu 8, eu desfac cu 9, cu minile amindouă. La răchita răsădită șade o fată despletită, cu ochii de șerpoaică și cu gura de leoaică, și strigă în gura mare: — Șarpe balaur cu solzii de aur, strigă la cutare să se ducă la apă lină. Buna dimineață apă lină ce ai venit plină de tină, am venit la apă lină să mă spăl de dat, de fapt, de ură, de piră, să mă spăl de faptul cel mare, să se ducă din vad în vad pe capul cui mi-a dat“.

(Adunate din Timboești, jud. R.-Sarat)

Hristian N. Tapu.

Note bibliografice

Emilgar. *Ion Creangă* (Extras din Revista „Arhiva“). Iași. Tipografia-Editoare „Dacia“ P. Iliescu et D. Grossu 1902.—D-l Emilgar, un cunoscut admirator al marelui scriitor moldovan Ion Creangă, în această broșură de 35 pag., cu un talent vădit și cu o competență netăgăduită, ni dă un studiu destul de documentat asupra vieții, a activității literare și a manuscriselor lui Moș Creangă.—Ar fi de prios să vorbim prea mult asupra acestei conștiințioase lucrări, fiind că autorul lucrează la un studiu mult mai amănunțit, care va servi ca prefață la o ediție a operilor lui Creangă, pe care D-l Emilgar o pregătește.

Pentru a înlesni pe autor în această grea lucrare, rugăm pe toți acei cari cunosc cîte ceva din viața lui Creangă, să trimeată la redacția „Șezătoarei“ notițile lor, pe cari le vom înainta D-lui Emilgar.

Ion Creangă. *Opere complete cu o prefață și un indice.* București, Editura Institutului de Arte grafice Minerva. 1902 — Asupra acestui volum, editat sub îngrijirea D-lor Chendi și Iosif, a se citi articolul special al D-lui Gh. T. Kirileanu, publicat chiar în acest număr.

M. Eminescu. *Opere complete. I. literatura populară.* Scrieri inedite. — București Editura Institutului de Arte grafice Minerva. 1902

— În acest volum, publicat de D-l Ilarie Chendi, care a adăugat și o Prefață, sint adunate poeziile populare culese de Eminescu, poveștile-poeme ale acestuia, și alte povești în proză. — Multe din aceste bucăți, zice—cu nedrept—editorul, că sint inedite. — Asupra modului de a edita al D-lui Chendi, vom mai vorbi și altă dată.

Achter Jahresbericht des Instituts für rumänische Sprache (Rumänisches Seminar) zu Leipzig. Herausgegeben von dem Leiter des Instituts *Prof. Dr. Gustav Weigand*. — Leipzig, Iohan Ambrosius Barth (Arthur Meiner), 1902. — În acest nou volum, încă o nouă dovadă a activității ce se desvoltă în Seminarul D-lui Weigand, și a folosului real ce aduce științei românești această instituțiune, se găsesc lucruri foarte importante, cari interesează de aproape pe folklorist. În studiul D-lui Sterie Stinghe, „Die Schkejer oder Trokaren in Kronstad“ (pag. 1-85), găsim un frumos material: cîntice, colinde, povești, redată în graiul popular cu exactitate științifică, ceea ce are o mare importanță pentru filolog ca și pentru folklorist. Tot așa de important e și glosarul publicat la finele studiului — În un lung studiu al D-lui Sextil Pușcariu: „Die rumänischen Diminutivsuffixe“ [p. 86-233], se cercetează materialul folkloristic, cercetări făcute și asupra materialului publicat de „Șezătoarea”; în fine, D-l Weigand, în importantul său studiu, „Dialekte der Grossen Walachei“ (p. 234-324), ni dă, de asemenea, niște texte foarte conștiincioase, precum sint toate pe cari le-a publicat și în celelalte 7 volume anterioare. — Precum vedem, Seminarul D-lui Weigand dă roade frumoase, ceea ce dovedește netemeinicia campaniei întreprinsă contra D-sale, de către unele persoane din țară. Noi sintem veseli văzînd că și pentru anul bugetar viitor s-a înscris, în bugetul Ministerului Instrucțiunii, suma necesară pentru întreținerea acestui Seminar.

A. G.

În *Revue des traditions populaires*, din Paris, No. 11 din Noembrie 1902, se publică, pe 15 pagini, o parte din studiul D-lui Artur Gorovci, asupra *Nașterii la Romîni*, un rezumat al lucrării bine cunoscută a D-lui S. Fl. Marian.

Colaboratorul nostru *Ioan Adam* a dat la iveală un nou roman: **Sybaris**. — Cine trimete trei lei autorului, în Constanța, primește volumul recomandat.

Din lucrările membrilor de la Șezătoarea

- G. G. Burghilea.** *Fragmente literare și istorice*, cu o prefață de Gr. G. Tocilescu, 1902.
- I. Cosmescu.** *Chestiuni de învățămînt*. Note critice ed. autorului, București, 1901.
- „ „ *Pentru ori ce bun Român*. Focșani, 1902.
- Dr. Toma Dicescu.** *Carte de citire germană (crestomatie)* pentru licee, siminarii și școli secundare.
- „ „ *Comentar la această carte de citire* scris în limba germană, spre îndrumarea în conversație (două fascicule).
- „ „ *Rolul statului și al familiei în educație.*
- „ „ *Cultura morală a tinerimii.*
- „ „ *Individualitatea. Deprinderea.*
- „ „ *Pestalozzi pentru cultura și fericirea poporului.*
- „ „ *Propagarea cunoștințelor agricole prin învățator.*
- „ „ *Material pentru serbări școlare și șezători.*
- Iuliu A. Zanne.** *Proverbele Romînilor*, vol. VII op. premiat de Academia Romînă, 1902, București.

DE LA ADMINISTRAȚIE

Cotizații plătite : A. Vasiliu, Tătăruși, 6 lei ; Gh. Lupascu, Hărmanești, 12 lei ; Radu Marinescu, Heciū, 6 lei ; V. Hudiță, Bogdănești, 6 lei ; D. Adămescu, Dimăcheni, 15 lei ;

Abonamente plătite : D-ra Tereza Stratilescu, Iași, 3 lei ; D-nii I. G. Bibicescu, București, 3 lei ; N. V. Ionescu, Botoșani, 3 lei ; N. Petroff, Birlad, 3 lei ; C. Săghinescu, Secueni [Bacău], 3 lei ; C. Praja, Iași, 3 lei.

A APĂRUT :

== **DUPĂ DRAGOSTE** ==

un volum de schițe și nuvele, cuprinzind 200 pagine, de

ARTUR GOROVEI

Acest volum, care se vinde în librării cu 1 leu 25 bani, îl oferim, membrilor și abonaților revistei noastre, cu un leu, expediat franco.

Prețul se primește și în timbre postale.

La Tipografia și Librăria

M. SAIDMAN

FALTICENI

Se află de vânzare:

Caiete speciale divizia I-a de I. Nicolescu-Radu
a 6 bani bucata.

Și caiete speciale de divizia II-a și a III-a cu
prețuri reduse.

Caiete de Dictando, Aritmetică, și Caligrafie a
2 lei 80 bani suta.

Topuri de hârtie de la 1 leu 80 b. în sus.

Asemenea execută Tipografia orî-ce lucrări
cu prețuri reduse.
